

- Ouchi, W. G. (1982): *Theory Z. How American business can meet the Japanese challenge*. Avon Books, New York.
- Steers, R. M. (1977): *Organizational effectiveness*. Goodyear Publication Company, Inc., Santa Monica, California.
- Szentpéteri I. (1985): *A szervezet és a társadalom*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Sztálin és a szovjet tudomány* (1951): Szikra Könyvkiadó, Budapest.
- Taylor, F. W. (1911): *The principles of scientific management*. Harper and Brothers Publishers, New York.
- Weber, M. (1967): *Gazdaság és társadalom*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Whyte, W. H. Jr. (1958): *The organization man*. Jonathan Cope, London.

ISTVÁN JÁVOR

THE LOGIC OF POWER V*

Summary

The study presents a new aspect of organizational power system. The basic tendency in a power system is to control all the connections of organizational social relations. This aim however is unrealistic. Many of the relations of a social system are out of control. The uncontrollable relations result in uncertainty and risk for power. It cannot grasp many informal relations, the thoughts of people, etc. The article deals with chains of organizational causes and effects, for the transparency of these relations is important for the apex of power. The second part of the study points out the very different characteristics of the top and the other parts of the system of power. After the study of the differences between the two parts an analysis of trust in the power mechanism as a key relation in the organizations is given. Trust is not an ethical category, but one of power. So trust can be understood as a key word in the logic of power.

Keywords: logic of power, cause and effect, power relations, stability of power, uncertainty in the functioning of power, risk of management, trust, culture of power, transparency

* Parts I and II were published in Vol. 21, No. 4, Parts III and IV in Vol. 22, No. 1.

MUNKÁLTATÓI VÉLEMÉNYEK A TÁVMUNKA BEVEZETÉSÉNEK ELŐFELTÉTELEIRŐL ÉS GYAKORLATÁRÓL

Kutatási jelentés

MAKÓ CSABA – KESZI ROLAND – MESTER DÁNIEL

MTA Szociológiai Kutatóintézet
1014 Budapest, Üri u. 49.
Tel.: 224-67-44
E-mail: ajtai@socio.mta.hu

A tanulmány a vállalatok egy különleges mintáján – a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium és az Informatikai és Hírközlési Minisztérium közös távmunka-pályázatára jelentkezett cégek körében – vizsgálta a tulajdonosok/vezetők véleményét a távmunka bevezetésével és alkalmazásával kapcsolatban. A távmunka-pályázatra való jelentkezésük alapján minősítettük a gazdasági szervezetek ezen csoportjába tartozókat „távmunkatudatos” vállalkozóknak. Az információs és kommunikációs technológiákkal (ICT) való ellátottság a szervezeti méret függvényében változik: az EU 15 tagországának tapasztalataihoz hasonlóan a nagyobb cégek fejlettebb ICT-val rendelkeznek, mint a mikro- és kisvállalkozások. Szemben az EU-ban található vállalatokkal, a magyar vállalkozások esetében az ICT-használatot elsősorban a pénzügyi keretek szűkösége korlátozza, az alkalmazottak ICT-ismeretei jönnek mondhatók, vagy képzéssel megoldhatók. A különböző üzleti funkciók (pl. tervezés-szerkesztés, adminisztráció, pénzügyi szolgáltatások) ICT segítségével történő kiszervezése (az ún. e-kiszervezés) – a pénzügyi funkciók kivételével – elterjedtebb a magyar vállalati praxisban, mint az EU 15 tagországában. A közfelfogással szemben, a vizsgálatban szereplő vállalatok intenzíven vesznek részt a vállalkozói hálózatokban, de ezek a hálózatok egyelőre elsősorban regionálisan, az ország területén belül, és kevésbé nemzetközi dimenzióban szerveződnek. Végül, feltétlenül kiemelendő, hogy a cégek által használt ICT színvonala és az ún. atipikus munkavégzési formák gyakorisága statisztikailag szignifikáns kapcsolatot jelez az új munkavégzési formák (pl. a távmunka) iránti munkáltatói érdeklődés intenzitásával.

Kulcsszavak: információs és kommunikációs technológia, távmunka, üzleti funkciók, vállalkozói hálózatok

2003 májusában az MTA Szociológiai Kutatóintézet Szervezet- és Munkaszociológiai Műhelye a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium megbízásából kérdőíves felmérés formájában megvizsgálta a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi, valamint az Informatikai és Hírközlési Minisztériumok távmunka-pályázatán nyertes munkáltatók távmunka-gyakorlatát és a távmunkával kapcsolatos beállítódásaikat meghatározó tényezőket. A

felmérést több, a közelmúltban végzett, hasonló témára vonatkozó kutatásunk előzte meg.¹

Néhány kutatómódszertani és a mintaválasztással kapcsolatos kérdés áttekintése után a távmunkavégzés gyakorlatát meghatározó tényezőket ismertetjük. Elemzésünkben, leíró elemzési szempontok alapján, a kapott kutatási eredmények, elsősorban az új munkavégzési formák elterjedését korlátozó és elősegítő szervezeti tényezők bemutatására törekszünk. Úgy gondoljuk, hogy a vizsgálat során kapott eredmények megismerése elősegíti az új munkavégzési formák elterjedésével kapcsolatos tendenciák pontosabb megértését.

I. MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

A mintaválasztás szempontjai és az adatfelvétel lebonyolítása

A mintában szereplő szervezetek olyan szempontból speciálisak, hogy körükben – a Magyarországon működő cégek átlagához képest – a távmunkavégzés tekintetében nagyobb tudatosság feltételezhető. Az FMM-IHM távmunkahelyek létrehozására kiírt pályázatán nyertes munkáltatók ugyanis eleve kiemeltebb jelentőséget tulajdonítanak a cég telephelyén kívüli különböző munkavégzési formáknak. Nem csupán tudományos, de gyakorlati szempontból is fontos annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a különböző szektorokban tevékenykedő, eltérő méretű szervezeteket arra ösztönzik, hogy a távmunkát kiemelt munkavégzési formának tekintsék; milyen közös jellemzők mutathatók ki ezeknek a cégeknek a működésében, vezetési gyakorlatában, vagy munkavállalóik feladatszerkezetében.

Mintaválasztásunknál tehát szerepet játszottak a munkáltatók fent említett tulajdonságai, így kutatási eredményeink nem reprezentálják a magyar vállalati szféra egészét. Tanulmányunk ezért inkább esettanulmány jellegű, amely leírja a távmunka bevezetése iránt érdeklődő munkáltatók beállítódottságait.

A rendelkezésünkre álló vállalati minta adatbázisában összesen 300 munkáltató elérhetőségi adatai szerepeltek, amelyet a felmérés során folyamatosan bővítettünk, illetve pontosítottunk. Az adatfelvétel e-mailben elküldött kérdőív segítségével történt, amelyhez kísérőlevél kapcsolódott.² A kérdőívet összesen 300 munkáltató részére küldtük el, majd egy hét várakozási idő után újból megkerestük a nem válaszoló munkáltatókat. Telefonos megkeresés formájában egészítettük ki a visszaküldött, de adathiányos vagy hibásan kitöltött kérdőíveket. Az adatfelvétel során tehát a ha-

gyományos postai kérdőíveket elektronikus levéllel helyettesítettük, illetve kombináltuk azokat a telefonos kérdéses technikájával. Összesen 112 használható kérdőív érkezett be, ami valamivel több mint egyharmados (37,3%) visszaérkezési aránynak felel meg.

A minta jellemzői

A mintába került szervezetek nagy többsége (85,6%) hazai magántulajdonban van, a második legjellemzőbb tulajdoni forma az állami, ami a cégek egytizedére (10,8%) jellemző. Mindössze három külföldi és egy vegyes tulajdonú cég került a mintába (lásd az 1. táblázatot).

1. táblázat

A vizsgálatban szereplő cégek tulajdonszerkezete

Tulajdoni forma	Cégek száma	%
Magyar magán	95	85,6
Magyar állami / önkormányzati	12	10,8
Külföldi	3	2,7
Vegyes tulajdonú	1	0,9
Összesen	111	100,0
Válaszhiány	1	
Mindösszesen	112	

2. táblázat

A munkavállalók foglalkoztatási formáinak statisztikai jellemzői 112 felmért vállalat adatai alapján

A foglalkoztatás formája	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás*
Főállású munkavállalók száma	0	1800	41,22	188,632
Részmunkaidős munkavállalók száma	0	25	2,53	3,841
Főállású távmunkások száma	0	603	21,90	97,400
Részmunkaidős távmunkások száma	0	50	1,00	5,064
Teljes alkalmazotti létszám	0	1802	43,75	188,587

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki: minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

A mintába került szervezetek átlagosan 43,75 fős alkalmazotti létszámán belül átlagosan 21,9 főállású távmunkás dolgozik. A részmunkaidős munkavállalók száma átlagosan 2,53 fő, ebből átlagban 1 fő dolgozik részmunkaidős távmunkában. A létszámadatok további statisztikai mutatóit a 2. táblázat tartalmazza.

A (magyar és az EU által is alkalmazott) vállalati méretbesorolások (mikro, kis, közepes, nagy) szerinti bontásban a következő megoszlást kapjuk (3. táblázat).

3. táblázat

A mintában szereplő cégek méret szerinti bontásban

Szervezeti méret	Vállalatok száma	%
10 fő alatt (mikrovállalkozások)	65	58,0
10-49 fő (kisvállalkozások)	31	27,7
50 fő felett (közép- és nagyvállalatok)	16	14,3
Összesen	112	100,0

A „vállalati méret” és a „többségi tulajdon” változók együttes vizsgálata alapján megállapítható, hogy a mintába került cégek több mint háromnegyede (77,5%) hazai magántulajdonban lévő mikro- vagy kisvállalkozás. A többségi tulajdoni forma és a vállalati méret kapcsolatát illusztrálja a 4. táblázat.

4. táblázat

A tulajdon és a vállalati méret összefüggése (%)

Tulajdoni forma	Vállalati méret			Összesen
	10 fő alatt	10-49	49 fő felett	
Magyar magán	55,0	22,5	8,1	85,6
Magyar állami + önkormányzati	2,7	1,8	6,3	10,8
Külföldi	0,9	1,8	-	2,7
Vegyes tulajdonú	-	0,9	-	0,9
Összesen	58,6	27,0	14,4	100,0

A mintában szereplő vállalatok 2002. évi átlagos árbevétele 277,3 millió forint volt. Az árbevétel a vállalkozás méretével összefüggést mutat (lásd erről az 5. táblázatot).

5. táblázat

A vállalati méret és a 2002. évi árbevétel összefüggése

Vállalati méret	2002. évi forgalom (millió forint) átlag	Szórás*
10 fő alatt	26,61	58,32
10-49 fő	144,00	174,71
50 fő felett	1594,60	2400,00
Összesen	277,36	1024,17

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki: minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

A vállalati méretek a szervezetek többségénél (57,9%) pozitív, kisebb hányadánál nulla körüli (27,1%) volt, a vállalatok 15%-a viszont veszteségről számolt be a 2002. évi gazdálkodásával kapcsolatban.

II. AZ INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK HASZNÁLATA ÉS A VÁLLALATOK ÁLTAL GYAKOROLT ÜZLETI FUNKCIÓK

Korábbi, távmunkával foglalkozó kutatásaink tapasztalatai alapján egy vállalatnál az infokommunikációs technológiák (ICT) felhasználásának színvonala nagymértékben meghatározza a távmunka bevezetésére vonatkozó hajlandóságot (Keszi - Makó 2003; magyarul: Makó et al. 2003a). Más e-munkavégzésre vonatkozó kutatási eredményeink viszont az általános (ún. generikus) üzleti funkciók gyakorlásának fontosságára hívták fel a figyelmet (Makó - Keszi 2003). A következőkben a távmunka bevezetése iránt fogékony magyar vállalatok példáján illusztráljuk az ICT-használat és az üzleti funkciók gyakorlásának kapcsolatát.

Az infokommunikációs technológiák használata

A mintában szereplő cégek képviselőit a következő 11-féle infokommunikációs technológia használatáról kérdeztük:

E-mail	ISDN
Internet	ADSL
Intranet	Kábelnet
Saját honlap	Direkt hozzáférés (saját szerverrel)
Telefonvonal	Egyéb eszköz
Mobiltelefon	

A fentiek közül a mobiltelefon használata a legelterjedtebb, ezt szinte kivétel nélkül (97,4%) használják a vállalatok. A „táv munka-tudatosság” szempontjából élenjáró cégek körében a vezetékes telefon használata nem sokkal marad el a mobiltelefon-használat mögött (96,4%). A harmadik legelterjedtebb technológia az elektronikus levelezés (95,4%), amelyet az Internet-használat (94,6%) követ. Érdekes, hogy a szélessávú technológiákat – amelyek Magyarországon részben infrastrukturális okokból, részben magas költségvonatuk miatt alacsony elterjedtségűek – a táv munka-tudatosság szempontjából élenjáró cégek viszonylag széles körben használják: a cégek több mint fele (56,3%) használ ISDN-t, 40%-a ADSL-t, negyedük saját Internet-szerveren keresztül kapcsolódik a világhálóra és a kábelnet-hozzáféréssel rendelkezők is közel a cégek ötödét (19,6%) teszik ki.³

A ICT-használat szintjének egységes jellemzésére aggregált mutatót alkalmaztunk, amely egyetlen mérőszámmal jellemzi az adott cég ICT-fejlettségét. Figyelembe vettük, hogy a megkérdezett technológiák nem egyenrangúak, vannak közöttük olyanok, amelyek használata magasabb technológiai szintet jelez: ilyen például a saját szerver segítségével történő Internet-elérés. A mutató jelentésének megértéséhez feltétlenül szükséges azt is tudni, hogy a megkérdezett 11-féle technológia használata nem hierarchikusan épül egymásra, vagyis nem arról van szó, hogy az ICT-használat legmagasabb szintjét képviselő vállalatok valamennyi technológiát használják, míg alacsonyabb ICT-fejlettség mellett feltétlenül csökken a különféle technológiai eszközök használata. Jó példa erre a kábelnetes kapcsolat, amely feleslegessé teszi a fejletlenebb ISDN-technológiák telepítését. Bizonyos technológiai fejlettségi rangsor felállítására azonban szükség van, ugyanis ennek hiányában az egyes eszközök technológiai szintjében meglévő fejlettségbeli különbségeket nem tudnánk jelezni az általános ICT-színvonal vizsgálatához.

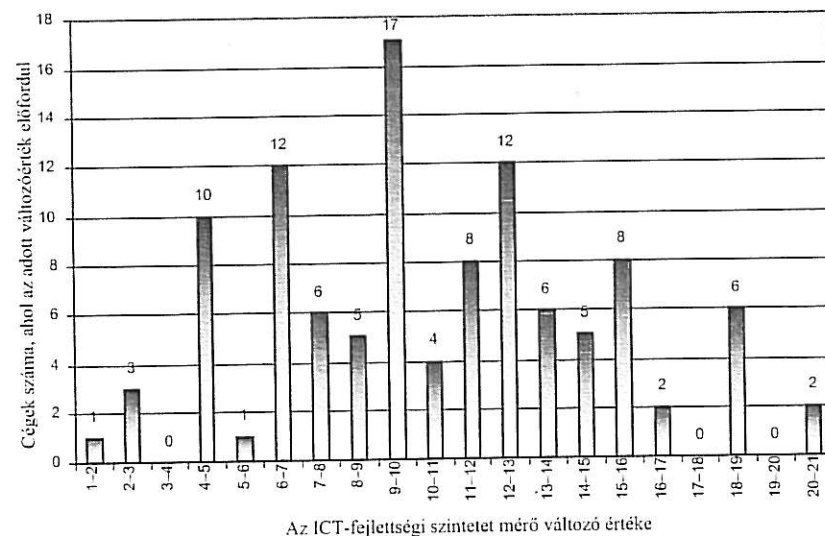
Elemzésünkben a következő csoportosítást alkalmaztuk:

1. csoport: direkt hozzáférés saját szerverrel
2. csoport: intranet; kábelnet; ADSL
3. csoport: ISDN; saját honlap

4. csoport: telefonvonal; mobiltelefon, e-mail; Internet; egyéb ICT-eszköz

Az első csoportba tartozó ICT-eszközök képviselik a legmagasabb technológiai szintet, ezeket követik a második csoportba tartozó technológiák, míg a relatíve legalacsonyabb technológiai szintet képviselő eszközök a negyedik csoportban találhatók. Az ICT-fejlettségi szintet mutató változónál ezt a csoportosítást vettük figyelembe, mégpedig oly módon, hogy az első csoportba tartozó eszközök 4-szeres, a másodikba tartozók 3-szoros, a harmadikba tartozók 2-szeres, a negyedikbe tartozók 1-szeres súllyal kerültek beszámításra az ICT-fejlettségi szint aggregált meghatározásánál.

A kapott változó elméleti értékei 0-tól 24-ig terjedhetnek (0, ha egyetlen technológiát sem használ a vizsgálatban szereplő cég, 24, ha mindegyiket használja). A mintában szereplő cégek közül a legalacsonyabb ICT-indexszel rendelkezők esetében 1, a legfejlettebbek esetében 21 a változó értéke, míg a teljes mintára értelmezett átlagérték 10. Az ICT-használat szintjét mutató változó értékeit az alábbi ábrán mutatjuk be:

Megjegyzés: N = 108; átlag = 10; medián = 9; módusz = 9.

Az ICT-használatban megmutatózó fejlettség másik mutatója a vállalat rendelkezésére álló számítógépek száma és átlagos kora. Az asztali számítógépek (1) száma, (2) kora, és (3) a hordozható gépek száma, valamint az ICT-használat fejlettségét mutató index statisztikailag szignifikáns összefüggést mutatnak ($s_1 = 0,09$; $s_2 = 0,051$; $s_3 = 0,002$), ami alátámasztja a mutató megalkotásánál követett módszertani elveink használatának jogosultságát (a különböző típusú technológiák súlyozott számbavételét az aggregált mutató megszerkesztésénél).⁴

Az ICT-használat fejlettségi szintjében nem találtunk jelentős eltéréseket a többségi tulajdon eredete szerinti tagolásban, viszont statisztikailag szignifikáns összefüggést ($s = 0,003$) mutat az ICT-használat szintje és a vállalati méret: a méret növekedésével növekszik az ICT-használat fejlettségi szintje (6. táblázat).

6. táblázat

Az ICT-fejlettségi szint és a vállalati méret összefüggése

Vállalati méret	Az ICT-fejlettséget mutató index átlaga	N	Szórás*
10 fő alatt	8,8413	63	3,98062
10-49 fő	11,4483	29	4,50861
50 fő felett	12,0000	16	4,22690
Összesen	10,0093	108	4,35460

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki: minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

A vizsgált mintában szereplő vállalatok körében tapasztalt tendencia – a vállalati méret és az ICT-fejlettségi szint kapcsolatára vonatkozóan – meg egyezik az EU 15 tagországra jellemző adatokkal (Makó et al. 2003b).

Szintén statisztikailag szignifikáns (0,044) összefüggést tapasztaltunk az ICT kiterjesztésére vonatkozó munkáltatói elképzelések és az ICT-használati index között: minél fejlettebb infokommunikációs technológiát használ egy cég, annál nagyobb igény mutatkozik a tulajdonosok/vezetők részéről arra, hogy ezeket a technológiákat a cég kiterjessze további tevékenységi területeire is. A 7. táblázat az ICT-használat tovagyűrűző hatását (az ún. „spill-over effektust”) illusztrálja a munkáltatói vélemények alapján.

7. táblázat

Az ICT-használat szintje és a ICT-használat kiterjesztésére vonatkozó munkáltatói vélemények kapcsolata (%)

ICT-használat szintje	„Ki kellene-e terjeszteni más területekre (üzleti funkciókra) is a vállalat infokommunikációs technológiáinak használatát?”			Összesen
	igen	nem	nem tudja	
Alacsony	29,6	48,1	22,2	100,0
Közepes	39,2	39,2	21,6	100,0
Magas	51,7	44,8	3,4	100,0
Összesen	40,2	43,0	16,8	100,0

Míg az alacsony ICT-használattal rendelkező cégek vezetőinek kevesebb mint egyharmada (29,6%) szeretné kiterjeszteni további üzleti tevékenységekre az ICT-használatot, addig a közepes ICT-fejlettségű cégeknél ez az adat 39,2%, a legfejlettebb ICT-használattal rendelkező cégek vezetőinek pedig több mint fele (51,7%) további üzleti funkciók gyakorlásában is igénybe venné az ICT-t. A magas ICT-használati indexszel rendelkező cégek vezetői ugyanakkor jóval markánsabb véleményeket fogalmaznak meg a fejletlenebb technológiákat használó cégek vezetőihez képest; körükben mindössze 3,4%-ot tesz ki az ICT-használat kiterjesztésével kapcsolatban bizonytalanok, illetve véleménnyel nem rendelkezők aránya.

Az ICT-használat kiterjesztésére vonatkozó kérdésre adott összesített válaszok alapján a munkáltatók 40,2%-a továbbfejlesztené az ICT használatát, csak 13%-uk nyilatkozott elutasítóan, míg ennél is nagyobb részarányt (16,8%-ot) képviselnek a bizonytalanok.

Az infokommunikációs technológiák használatával kapcsolatos problémák

A munkáltatók az ICT bevezetésének nehézségeiről is beszámoltak a felmérés során. Ezzel összefüggésben a megkérdezett vezetőknek az ICT használata során felmerülő problémákat kellett értékelniük egy ötfokú, ún. Likert-skálán (8. táblázat).

A munkáltatók véleménye szerint a rugalmas munkaerő-felhasználás jelentette a legkisebb problémát az ICT-használat során (2,03-as skálaátlag), s nem okoz lényeges gondot az ICT-képzettség hiánya (2,12) sem. Vélemé-

nyük szerint a hálózati hozzáférés költsége (2,86) és az ICT-eszközök költsége (3,21) nagyobb nehézségeket jelent a számukra.

A különféle szervezeti háttérjellemzők szerint nem találtunk statisztikailag szignifikáns eltéréseket a vállalatok között. Ennek ellenére feltételezhető, hogy léteznek olyan rejtett háttérmechanizmusok, amelyek meghatározzák az ICT-használat problémáinak jellegét és intenzitását. A vállalatra jellemző latens háttértényezők felderítése érdekében ún. főkomponens-analízist végeztünk az adatokon.

8. táblázat

Az infokommunikációs technológiák használata során felmerült problémák a munkáltatói vélemények tükrében

ICT-használattal kapcsolatos problémák	N	Átlag	Szórás*
Rugalmas munkaerő-felhasználás hiánya	104	2,03	1,127
ICT-képzések hiánya	105	2,12	1,190
Hardver- és szoftvertámogatás hiánya	106	2,19	1,220
A munkaerő ICT-hozzáértésének hiánya	107	2,28	1,139
Hálózati hozzáférés sebessége	106	2,77	1,430
Hálózati hozzáférés költsége	107	2,86	1,384
ICT-eszközök költsége	107	3,21	1,332
Egyéb probléma**	12	3,42	1,832

Megjegyzés: A véleményeket olyan, ötfokú Likert-skálákon mértük, ahol 1 = nincs probléma, 5 = komoly probléma van.

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki; minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

** Az egyéb problémák között például a következőket említették: a bank, az államigazgatás nem halad a korrallal; a hálózati hozzáférés minősége; otthoni hálózat hiánya; a számítástechnikai eszközök gyors avulása; a szoftverek költsége; nyelvismeret hiánya.

Az elemzés eredményeként statisztikailag alátámaszthatóan is megállapíthatjuk, hogy egyrészt két fő tényezőcsoport határozza meg a vállalat ICT-vel kapcsolatos nehézségeit, másrészt ezek a tényezők jól elkülönülnek egymástól. Az egyik ilyen tényezőcsoport a vállalat emberi erőforrásokkal kapcsolatos helyzetéből adódó nehézségeket (képzés, munkaerő-felhasználás mintái), míg a másik tényezőcsoport az infokommunikációs technológiák költségeit (eszközök beszerzése, sávszélesség bérleti díjai) foglalja magában. A rendelkezésre álló adatok alapján csupán e két tényezőcsoport jelenléte és markáns elkülönülése állapítható meg, nem lehet azonban statisztikailag megalapozott kijelentéseket tenni arról, hogy a különböző konkrét vállalati célcsoportokra mely tényezők, milyen intenzitással jellemzőek.⁵

5

Az üzleti funkciók gyakorlása

Az általános vagy generikus üzleti funkciók gyakorlásának vizsgálata segíthet abban, hogy megértsük a kutatásban szereplő cégekre jellemző tevékenységek szerkezetét. A vizsgálatban szereplő cégek által gyakorolt üzleti szolgáltatásokat foglalja össze a 9. táblázat.

9. táblázat

Az általános üzleti funkciókat gyakorló cégek aránya (%)

Üzleti funkciók	A funkciót gyakorló cégek aránya
Tervezés / szerkesztés	76,6
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	43,5
Adminisztráció	90,2
Vezetői funkciók	87,2
Pénzügyi tevékenység	85,3
Eladás, ügyfélszolgálat	68,8
Egyéb tevékenység	24,5

A megkérdezett vállalatok legnagyobb arányban az adminisztratív (90,2%), a vezetői (87,2%), a pénzügyi (85,3%) és a tervezési (76,6%) funkciókat gyakorolják. Ezeket követik az ügyfélszolgálati (68,8%), valamint a szoftverfejlesztési és -karbantartási (43,5%) funkciók. A felsoroltakon kívüli egyéb funkciókat alacsony százalékban (24,5%) említették a megkérdezett munkáltatók.

A továbbiakban csak azokkal a cégekkel foglalkozunk, amelyek a vizsgált üzleti funkciókat gyakorolják. A távmunka és általában véve az e-munkavégzési formák alkalmazása szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy az egyes üzleti funkciókat milyen módon gyakorolják. Kétféle vonatkozásban vizsgáltuk meg az üzleti funkciók gyakorlását: egyrészt arra voltunk kíváncsiak, hogy az adott funkciót ICT felhasználásával, vagy anélkül gyakorolják, továbbá adatokat gyűjtöttünk arról is, hogy kiszervezik-e az egyes üzleti szolgáltatásokat, s ha igen, milyen formában (10. táblázat).

10. táblázat

A különféle üzleti funkciók gyakorlásának módja (ICT-használattal vagy anélkül) (%)

Üzleti funkciók	ICT nélkül végzik	ICT-vel végzik	Összesen
Tervezés/szerkesztés	16,5	83,5	100,0
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	12,8	87,2	100,0
Adminisztráció	20,8	79,2	100,0
Vezetői funkciók	38,9	61,1	100,0
Pénzügyi tevékenység	36,6	63,4	100,0
Eladás, ügyfélszolgálat	33,8	66,2	100,0
Egyéb tevékenység	11,1	88,9	100,0

Legnagyobb arányban a munkáltatók által szabadon megnevezett, egyéb tevékenységeket gyakorolják a vállalatok ICT felhasználásával, az egyéb funkciót említő cégeknek mindössze 11,9%-a mondta, hogy a megnevezett funkciót nem ICT-használat révén végzik. Az egyéb funkciók közé a pályázatkészítéstől kezdve a tartalomszolgáltatáson keresztül egészen az adózással kapcsolatos jogszabályok figyeléséig sok minden tartozott, vagyis az „egyéb” kategória olyan, rendkívül heterogén tevékenységeket foglalt magában, amelyek speciálisan jellemzőek az egyes cégekre. Mint az adatokból látszik, ezeket a cégspecifikus funkciókat a cégek gyakran végzik elektronikusan.

Kelet-Közép-Európában, azon belül Magyarországon, az üzleti funkciók gyakorlásának viszonylag elterjedt módszere a kiszervezés. A 11. táblázat adatai az egyes üzleti funkciókat kiszervező cégek arányát mutatja.

Leggyakrabban a szoftverfejlesztést és a pénzügyi szolgáltatásokat szervezik ki a vállalatok külső vállalkozókhoz vagy cégekhez, ugyanakkor a vezetői funkciók, az adminisztráció és a különféle eladással és ügyfélszolgálatl kapcsolatos feladatok nagyobb gyakorisággal maradnak a cégen belül. A vezetői funkciók esetében mindössze 1,9%, az adminisztrációval kapcsolatban 4,6%, az eladással és ügyfélszolgálatl kapcsolatban 7,1% a kiszervezett tevékenységek aránya.

A kiszervező cégek arányán kívül további lényeges információ az is, hogy a hagyományos kommunikáció eszközeivel vagy elektronikus úton szervezik-e ki a felmérésben szereplő cégek különféle tevékenységeiket (lásd a 12. táblázatot).

11. táblázat

Az egyes üzleti funkciókat kiszervező cégek aránya (%)

Üzleti funkciók	A funkciót kiszervező cégek aránya
Tervezés, szerkesztés	14,6
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	61,9
Adminisztráció	4,6
Vezetői funkciók	1,9
Pénzügyi tevékenység	26,0
Eladás, ügyfélszolgálat	7,1
Egyéb tevékenység*	26,7

* Az egyéb tevékenységek körébe – többek között – a következők tartoznak: adatbank-, adatbázis kezelés; adatfeldolgozás; adatgyűjtés; adóügyintézés, auditálás; banki szolgáltatás; belső kommunikáció; kapcsolattartás; tudásmenedzsment; könyvelés; marketingterv készítése; oktatás; pályázatkészítés; statisztikák készítése; szakfordítási szolgáltatás; számviteli munka; tananyagfejlesztés; tanácsadás; tartalomszolgáltatás, tender-információ.

12. táblázat

A különféle üzleti funkciók kiszervezésének módja (hagyományos *versus* elektronikus kiszervezés) (%)

Kiszervezett üzleti funkciók	Hagyományos kiszervezés	E-kiszervezés	Összesen
Tervezés, szerkesztés	30,8	69,2	100
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	34,6	65,4	100
Adminisztráció	20,0	80,0	100
Vezetői funkciók	100,0	0,0	100
Pénzügyi tevékenység	52,0	48,0	100
Eladás, ügyfélszolgálat	16,7	83,3	100
Egyéb tevékenység*	25,0	75,0	100

* Az egyéb tevékenységekre vonatkozóan lásd a 11. táblázathoz fűzött jegyzetet.

A vezetői tevékenységeket a mintába került vállalatok kizárólag hagyományos formában szervezik ki. A pénzügyi tevékenységgel kapcsolatos összes kiszervezésnek mintegy fele (48%) történik elektronikusan, másik fe-

le pedig hagyományosan. Az összes többi üzleti funkció esetében az elektronikus kiszervezést részesítik előnyben a munkáltatók. Legnagyobb arányban az eladással és ügyfélszolgálattal (83,3%), valamint az adminisztrációval (80%) kapcsolatos feladatokat végeztetik e-kiszervezés formájában, ezeket követi a tervezés/szerkesztés (69,2%) és a szoftverfejlesztés és -karbantartás (65,4%).

III. A VÁLLALATKÖZI HÁLÓZATOK INTENZITÁSA ÉS REGIONÁLIS SZERKEZETE

A külső szervezetekkel való együttműködés intenzitása jelentősen befolyásolja a távmunkával szembeni keresletet. A 13. táblázat adatai azt mutatják, hogy a felmérést megelőző év során a megkérdezett szervezetek milyen gyakorisággal működtek együtt más szervezetekkel.

13. táblázat

Az együttműködő külső szervezetek száma

A projektek gyakorisága	Esetek száma	%
Nem volt ilyen projekt	12	10,9
1-5	31	28,2
6-10	13	11,8
11-20	22	20,0
Több mint 20	32	29,1
Összesen	110	100,0
Nem tudja	2	
Mindösszesen	112	

A táblázatban szereplő adatok tanúsága szerint jellemző a vállalatközi kooperáció, a legtöbb cég 20-nál is több projekt jellegű együttműködésben vett részt. A megkérdezett munkáltatók mintegy harmada (29,1%) rendkívül intenzív vállalatközi hálózatok tagjaként végzi tevékenységét: több mint húsz szervezettel kooperál.

Az együttműködések területi szintjeit a 14. táblázat adatai mutatják.

14. táblázat

Az együttműködés területi szintjei

Az együttműködés regionális szintje	Esetek száma	%
Helyi szinten	22	21,0
A régióban	31	29,5
Országosan	43	41,0
Európai szinten	7	6,7
Világviszonylatban	2	1,9
Összesen	105	100,0
Érvénytelen válaszok	nem tudja	5
	válaszhiány	2
	összesen	7
Mindösszesen	112	

A legtöbb szervezetre az országos (41%) és a regionális (29,5%) szinten szerveződő kooperációk a jellemzőek, de elterjedtek a helyi szintű együttműködések is; minden ötödik cég leginkább helyi partnerekkel létesít projektjellegű kapcsolatot. Országhatáron átnyúló kooperációban a felmérésben szereplő cégek kevesebb mint egytizede vesz részt.

IV. A TÁVMUNKA GYAKORLATA ÉS AZ AZZAL KAPCSOLATOS MUNKÁLTATÓI BEÁLLÍTÓDOTTSÁGOK

A távmunka gyakorlata

A távmunka, illetve az e-munkavégzés különböző formái napjainkban nem tartoznak az elterjedt vagy tipikus munkavégzési formák közé a legtöbb szakmai-foglalkozási csoportban. Az ún. atipikus munkavégzési rendszerek sokfélék lehetnek: ide tartoznak például azok a munkaerő-felhasználási formák, amelyek során az alkalmazottak rugalmas munkarendben, a cég telephelyén végzik a munkájukat, de azok a formák is, amelyekben a munkaidő rögzített ugyan, de a munkavállalók telefonos ügyfélszolgálati irodában vagy teleházban tevékenykednek. Az atipikus munkavégzési rendszerek egy része távmunkának minősül.

Az atipikus munkavégzési gyakorlattal összefüggésben arról kérdeztük a munkáltatókat, hogy a cégnél dolgozó különféle munkavállalói csoportok közül melyek számára engedélyezett a cég telephelyén kívüli, különféle helyszíneken történő munkavégzés. A következő, ötféle helyszínen történő munkavégzésről kérdeztük a munkáltatókat:

- a cég egy vagy több részlegében,
- utazás közben (mobil munkavégzés),
- otthon,
- telefonos ügyfélszolgálati irodában vagy teleházban,
- egyéb munkahelyen.

Az atipikus munkavégzésre vonatkozó kérdéseket a következő munkavállalói csoportokkal kapcsolatban foglalmaztuk meg:

- vezetők,
- értékesítési alkalmazottak,
- irodai alkalmazottak,
- munkások,
- egyéb munkavállalói csoportok.

A rendelkezésre álló információk alapján érdemes megvizsgálni a felmérésben szereplő cégeknél azt, hogy átlagosan hány munkavállalói csoport számára engedélyezik az atipikus helyszínen történő munkavégzést.

A mintába került vállalatoknál viszonylag magas az atipikus munkavégzési helyszíneken dolgozó munkavállalói csoportok átlagos száma: A teljes mintában átlagosan 1,1 munkavállalói csoport számára engedélyezett a külső helyszínen való munkavégzés, ami – összehasonlítva a közép-dunántúli régióban végzett kutatásunk adataival – magasnak mondható, hiszen Magyarországnak ebben a fejlett régiójában átlagosan mindössze 0,42 munkavállalói csoport számára volt engedélyezett a külső helyszínen való munkavégzés. A „táv munka-tudatosság” szempontjából élenjáró vállalatoknál tehát több mint kétszer annyi munkavállalói csoport számára engedélyezett a cég külső telephelyén való munkavégzés.

Érdemes megvizsgálni az ICT-fejlettség és az atipikus munkahelyeken engedélyezett munkavállalói csoportok számának összefüggését (15. táblázat).

Míg az alacsony ICT-használati indexszel rendelkező vállalatoknál mindössze átlagosan 0,83 munkavállalói csoport számára engedélyezett a külső helyszínen való munkavégzés, addig a közepeseknél ugyanez a mutató 1,12, míg a legfejlettebb ICT-használattal rendelkezők kategóriájába

tartozó vállalatok átlagosan 1,35 munkavállalói csoportjuk számára teszik ezt lehetővé. Mivel az egyes csoportokon belüli szórás kisebb, mint a csoportok közötti, kijelenthetjük, hogy az ICT-fejlettség egyértelmű összefüggést mutat a különféle munkavállalói csoportok számára engedélyezett atipikus munkavégzés szintjével: minél fejlettebb információs technológiát használ egy cég, annál több munkavállalói csoport számára lehetséges a külső helyszínen való munkavégzés, és fordítva: a technológiai fejletlenség tradicionális munkavégzési formákkal jár együtt.

15. táblázat

Az ICT-fejlettségi szint és az atipikus munkahelyeken dolgozó munkavállalói csoportok számának (átlagának) összefüggése

ICT-fejlettség	Esetek száma	Átlag	Szórás*
Alacsony	27	0,8296	0,52829
Közepes	52	1,1154	0,61656
Magas	29	1,3517	0,62027
Összesen	108	1,1074	0,62078

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki: minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

Munkáltatói vélemények a távmunkáról

A távmunkával kapcsolatos munkáltatói véleményeket ötfokú skálán mértük. A válaszolóknak a távmunkával kapcsolatos állításokkal való egyetértésük mértékét egy olyan skálán kellett megjelölniük, ahol 1 = egyáltalán nem ért egyet, 5 = teljes mértékben egyetért (lásd részletesebben a 16. táblázatot).

A megkérdezett munkáltatók átlagosan azzal a kijelentéssel értenek leginkább egyet, miszerint az otthoni munkavégzés csak a megbízható, a cégnél régebben dolgozó, belső munkatársak számára megfelelő foglalkoztatási forma. A távmunkára vonatkozó negatív kijelentésekkel való egyetértés mértéke rendkívül alacsony. Összehasonlításképpen: a közép-dunántúli régióban működő munkáltatók sokkal inkább gondolják úgy, hogy a munkavállalók kevesebbet dolgoznak otthon (2,81), mint az FMM és az IHM távmunka-pályázatára jelentkező munkáltatók (1,69).

16. táblázat

A távmunkára vonatkozó munkáltatói vélemények

	N	Átlag	Szórás*
Az otthoni munkavégzés csak a cég megbízható, belső munkatársai számára megfelelő munkavégzési forma	112	2,85	1,561
Az otthoni munkavégzésnél nagyon nehéz összeegyeztetni a munkaidőt és a magánéletre fordított időt	112	2,54	1,335
A távmunka nem megfelelő foglalkoztatási forma az újonnan felvett munkavállalók számára	112	2,29	1,352
Az emberek kevesebbet dolgoznak otthon	112	1,69	0,949
A távmunka sokkal költségesebb a munkáltató számára	112	1,68	1,141

* A szórás az adatok heterogenitását fejezi ki: minél nagyobb az értéke, annál nagyobb az adatok heterogenitása, átlagtól való eltérése.

V. ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK

Elemzésünkben az FMM távmunka-pályázatán nyertes, elsősorban mikro- és kisvállalkozások vezetőinek vizsgálata alapján a távmunkavégzés technológiai, szervezeti előfeltételeivel és a távmunka néhány jellemzőjével foglalkoztunk. A távmunkára jelentkező 300 munkáltatónak megküldött elektronikus kérdőívek egyharmadára kaptunk értékelhető választ, a következőkben az azokból lesűrhető tanulságokat foglaljuk össze.

- (1) A mintában szereplő cégek többsége gazdaságilag stabil vagy prosperáló vállalkozás, kevesebb mint egyötödük működik veszteségesen.
- (2) Az infokommunikációs technológiákkal való ellátottság színvonala a vállalati méret függvényében változik; a nagyobb cégek kedvezőbb ICT-infrastruktúrával rendelkeznek, mint a mikro- vagy kisvállalkozások. A felmérésben szereplő cégek körében érvényesül az ICT tovagyrúzó hatása (az ún. „spill-over effektus”), vagyis az infokommunikációs technológiák színvonala pozitívan befolyásolja az ICT alkalmazásának további szándékát. A magyar vállalkozók számára az ICT-használat korlátjai elsősorban pénzügyi természetűek, kevésbé függenek az emberi tényezőktől (pl. ICT-ismeretek vagy képzés hiánya).
- (3) Az általános üzleti funkciók vizsgálatából az derül ki, hogy az ICT segítségével végzett kiszervezés (ún. e-kiszervezés) sokkal népsze-

- rűbb a munkáltatók körében, mint a hagyományos kiszervezés. Ez alól a vezetői és a pénzügyi funkciók kivételt képeznek.
- (4) A munkaszervezéssel összefüggésben feltétlenül kiemelendőnek tartjuk azt, hogy a felmérésben szereplő cégek intenzíven részt vesznek a vállalatközi hálózatokban. A vállalatközi kooperációk elsősorban regionális és országos – kevésbé lokális és nemzetközi – szinten szerveződnek.
 - (5) A cégek által használt ICT színvonala és az atipikus munkavégzési formák (ezen belül a távmunka) elterjedtségének mértéke statisztikailag szignifikáns kapcsolatot mutat a távmunka-alkalmazás iránt érdeklődő, általunk „távmunkatudatos” jelzővel illetett vállalkozók körében.
 - (6) A távmunka iránt fogékony vállalkozók a távmunkát elsősorban a cégnél régebben dolgozó, kipróbált, megbízható munkatársak számára tartják megfelelőnek.

HIVATKOZÁSOK

- Keszi, R. – Makó, Cs. (2003): *Factors Influencing Telework-related Practices of Firms Operating in the Central Transdanubian Region. Research Report*. Budapest: Institute of Sociology, Hungarian Academy of Sciences.
- Makó, Cs. – Keszi R. (2003): *E-work in EU Candidate Countries*. Brighton: Institute for Employment Studies.
- Makó, Cs. – Keszi R. – Polyánszky T. Z. (2003a): A munkáltatók távmunkával szembeni beállítottságai (a közép-dunántúli régió példáján), *Vezetéstudomány*, XXXIV. évf., 12. sz., 17-33.
- Makó, Cs. – Tamási, P. – Illéssy, M. (2003b): *Transnational Report on Local Environments*. E-Gap Project, WP3. Budapest: Institute of Sociology, Hungarian Academy of Sciences.

CSABA MAKÓ - ROLAND KESZI - DÁNIEL MESTER

EMPLOYERS' VIEWS ON THE PRECONDITIONS AND PRACTICE OF THE INTRODUCTION OF TELEWORK

Research report

Summary

The paper explored the view of owners/managers on the introduction and implementation of telework with the help of a special sample of companies, namely of those who have applied for support to telework jointly announced by the Ministry of Employment

Policy and Labour and the Ministry of Information Technology and Communications. Based on their application for telework support, we have qualified the entrepreneurs belonging to this group of economic organisations as "telework-conscious" ones. The supply of ICT changes in the light of the size of the organisation: similarly to the experiences of the 15 Member States of the EU, the larger companies have more advanced ICT than the micro and small enterprises. As contrasted to companies in the EU, however, the use of ICT is primarily limited by meagre financial resources in the case of Hungarian enterprises, the ICT-skills of the employees can either be considered good, or developed by training. The outsourcing of various business functions (such as planning and editing, administration, financial services, etc.) with the help of ICT (the so-called e-outsourcing), excepting financial functions, is more widespread in the practice of Hungarian companies than in the 15 Member States. As contrasted to common belief, the companies that have been involved in the survey intensively participate in inter-company networks, but for the time being those networks are being primarily organised regionally, within the country, and less in international dimensions. Finally, it should be stressed that the standard of ICT applied by companies and the frequency of the so-called atypical forms of work (such as telework) indicate statistically significant relationship with the intensity of employers' interest in the new forms of work (such as telework).

Keywords: Information and Communications Technology (ICT), telework, business functions, inter-company networks

JEGYZETEK

¹ Lásd az FMM és az MTA közötti megállapodás által támogatott kutatási projekt keretében lebonyolított, több mint 300 cég körében elvégzett felmérést, valamint az ahhoz kapcsolódó kvalitatív kutatást, amelynek során összesen 60 félig strukturált interjút készítettünk a közép-dunántúli régióban működő munkáltatók és a régió gazdaságában szerepet játszó különböző érdekcsoportok képviselői körében.

² A felmérésnél alkalmazott kérdőív az 1. számú függelékben található.

³ Az ICT-használat részletes adatai a 3. számú függelékben találhatóak meg.

⁴ A ICT-használat fejlettségét mutató index és a különböző számítógépek száma és kora közti összefüggéseket vizsgáló varianciaanalízis eredményeit a 3. számú függelék mutatja.

⁵ Ez elsősorban módszertani nehézségek miatt van így: A rendelkezésre álló minta elemszáma nem elegendő a különböző elemszám igényes, többváltozós matematikai-statisztikai elemzések elvégzéséhez.

FÜGGELÉK

1. Az alkalmazott kérdőív

KÉRDŐÍV MAGYARORSZÁGON MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMÁRA

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
SZOCIOLÓGIAI KUTATÓINTÉZET
SZERVEZET- ÉS MUNKASZOCIOLÓGIAI MŰHELY

**A V Á L A S Z A D Á S Ö N K É N T E S !
A K É R D Ő Í V A D A T A I B A K I Z Á R Ó L A G A
K U T A T Á S T V É G Z Ő S Z A K E M B E R E K K A P H A T N A K
B E T E K I N T É S T !**

2003. május

1. INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK (ICT) HASZNÁLATA					
1.1. Az alábbiakban felsorolt infokommunikációs technológiák (ICT) közül az Önök cége melyeket használja?					
	Igen	Nem	Nem tudja		
E-mail	☐ 1	☐ 2	☐ 3		
Internet	☐ 1	☐ 2	☐ 3		
Intranet	☐ 1	☐ 2	☐ 3		
Saját honlap	☐ 1	☐ 2	☐ 3		
1.2. Az alábbi tevékenységek közül melyeket gyakorolják az Önök cégénél infokommunikációs technológiák felhasználásával?					
	A tevékenység nem létezik	A tevékenység létezik, ICT nélkül gyakorolják	A tevékenység létezik, ICT-vel gyakorolják	Nem tudja	
Tervezési, szerkesztési stb. tevékenység	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Adminisztráció	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Vezetői funkciók	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Pénzügyi tevékenység	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Eladás és ügyfélszolgálat	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	
Egyéb (kérjük nevezze meg)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	

☐ 1	igen				
☐ 2	nem				
☐ 3	nem tudja				
HA IGEN: Mely terület(ek)re? (Kérjük, írja be a megadott helyre)					
1.3. Mit gondol, ki kellene-e terjeszteni más területekre is a vállalat infokommunikációs technológiáinak használatát?					
		Igen	Nem	Nem tudja	
Telefonvonal		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
Mobilelefon		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
ISDN		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
ADSL		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
Kábelnet		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
Direkt hozzáférés (saját Internet szerverrel)		☐ 1	☐ 2	☐ 3	
Egyéb (kérjük, mondja meg, melyeket).....	☐ 1...				

1.5. Kérjük, adja meg, hogy a felsorolt típusú számítógépek közül hány darab létezik az Önök cégénél, valamint azt, hogy mennyi azok átlagos életkora?		Szám					Átlagos kor (év)
Asztali számítógép							
Hordozható számítógép (laptop)							
Egyéb (pl. kézi számítógép stb.). Kérjük nevezze meg.....							
1.6. Az infokommunikációs technológiák (ICT) használata során milyen problémák merültek fel az Önök cégénél az alábbiak közül? (Kérjük, válaszát egy ötfokú skálán fejezze ki, ahol 1=nincs probléma ...5=komoly probléma)							
		1 (Nincs probléma)	2	3	4	5 (Komoly probléma)	Nem tudja
ICT-eszközök költsége		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hálózati hozzáférés költsége		☐	☐	☐	☐	☐	☐
A munkaerő ICT-hozzáértésének hiánya		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hálózati (Internet) hozzáférés sebessége		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hardver- és szoftvertámogatás, tanácsadás hiánya		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rugalmas munkaerő-felhasználás hiánya (pl. a dolgozó ragaszkodik a megszokott munkavégzési mód-szerekhez)		☐	☐	☐	☐	☐	☐
ICT-képzések hiánya		☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egyéb (kérjük nevezze meg).....		☐	☐	☐	☐	☐	☐
1.7. Ön szerint melyek az ICT-használat előnyei az Ön cégénél?							

1.6. A vállalkozás jövője	
2.1. Az elmúlt évben az Önök cége hány külső szervezettel működött együtt?	
☐	Nem volt ilyen projekt
☐	1-5
☐	6-10
☐	11-20
☐	Több mint 20
☐	Nem tudja
2.2. Leginkább milyen területi szinten érvényesül a fent említett együttműködés? (Csak egy válasz lehetséges!)	
☐	Helyi szinten (város, kistérség)
☐	A régióban (megye)
☐	Országosan
☐	Európai szinten
☐	Világviszonylatban
☐	Nem tudja

2.3. Az alábbi tevékenységek közül melyeket végeznek a cégen belül és melyeket végezhetnek külső céggel, vagy vállalkozóval?

Tevékenységek	A tevékenységet cégen belül gyakorolják		A tevékenységet cégen kívül gyakorolják		Nem tudja
	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	
Tervezési, szerkezeti sib. tevékenység	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Szoftverfejlesztés és -karbantartás	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Adminisztráció	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Vezetői funkciók	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Pénzügyi tevékenység	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Eladás és ügyfélszolgálat	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆
Egyéb (kérjük nevezze meg).....	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₆

2.4. Hogyan felügyeli az Önök cége az alkalmazottak munkáját? (Csak egy válasz lehetséges)

☐ ₁ Szoros felügyelet révén
☐ ₂ A teljesítmény automatikus rögzítésével
☐ ₃ Kölcsönösen elfogadott célok alapján
☐ ₄ Egyéb módon (kérjük nevezze meg).....
☐ ₅ Nem tudja

2.5. Ön szerint milyen típusú emberi erőforrás jellemzők szükségesek cége versenyképességének fenntartásához? Kérjük, értékelje az alábbiakat egy ötfokú skálán, ahol 1=„egyáltalán nem fontos”, 5 = „nagyon fontos”:

Emberi erőforrás jellemzők	1 (Egyáltalán nem fontos)	2	3	4	5 (Nagyon fontos)	Nem tudja
Szakmai, technikai tudás	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
Munkahelyi viszonyok ismerete	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
Vevőorientált viselkedés	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
Kapcsolatépítés és fenntartás (kommunikációs képesség)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
Egyéb (kérjük, nevezze meg)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

3.1. A hivatalos munkaidő alatt mely munkavállalói csoportok dolgozhatnak a cég telephelyén kívül? Kérjük, mondja meg azt is, hol és milyen formában dolgozhatnak!

Munkakör	A cég egy vagy több részlegében	Utazás közben (mobil munkavégzés)	Oththon	Telefonos ügyfélszolgálati irodában vagy teleházban	Egyéb helyen
Vezetők	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Értékesítési alkalmazottak	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Irodai alkalmazottak	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Munkások	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅
Egyéb munkavállalói csoportok (kérjük konkretizálja)	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅

3.2. A következőkben állításokat olvashat. Milyen mértékben ért egyet azokkal egy ötfokú skálán, ahol 1=egyáltalán nem ért egyet... 5 = teljes mértékben egyetért

Állítások	1 (Egyáltalán nem ért egyet)	2	3	4	5 (Teljes mértékben egyetért)	Nem tudja
- Az otthoni munkavégzés csak a cég megbízható, belső munkatársai számára megfelelő munkavégzési forma	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
- Az otthoni munkavégzésnél nagyon nehéz összeegyeztetni a munkaidőt és a magánéletre fordított időt	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
- Az emberek kevesebbet dolgoznak otthon	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
- A távmunka sokkal költségesebb a munkáltató számára	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆
- A távmunka nem megfelelő foglalkoztatási forma az újonnan felvett munkavállalók számára	☐ ₁	☐ ₂	☐ ₃	☐ ₄	☐ ₅	☐ ₆

3.3. Melyeket tartja a távmunka két legfontosabb előnyének? (Két előnyt jelöljön meg!)

☐ 1	A munkavállalók termelékenységének növelése
☐ 2	A munkavállalók elégedettségének növelése
☐ 3	Rugalmasabb munkaidő-beosztás
☐ 4	Irodai helyek megtakarítása
☐ 5	A munkavégzés minőségének növelése

3.4. Melyeket tartja a távmunka két legfontosabb hátrányának? (Két hátrányt jelöljön meg!)

☐ 1	Munkavállalók ellenőrzésének nehézségei
☐ 2	Az ICT-használat költségmentesítésének problémái (a munkáltató és munkavállaló között)
☐ 3	A foglalkoztatás jogi szabályozottságának hiánya
☐ 4	A távmunkások társadalmi elszigetelődésének veszélye
☐ 5	Adatbiztonsági problémák

3.5. Hány távmunkást tervez foglalkoztatni a következő 1 évben belül?

... főt

4.1. Az Önök cége milyen többségi tulajdonban van?

☐ 1	Magyar magán	...	Ebből távmunkás:	...
☐ 2	Magyar állami/önkormányzati	...	Ebből távmunkás:	...
☐ 3	Külföldi multinacionális			
☐ 4	Egyéb, külföldi			
☐ 5	Vegyes tulajdon			

4.2. Munkavállalók száma:

Főállású munkavállalók	...	Ebből távmunkás:	...
Részmunkaidős munkavállalók	...	Ebből távmunkás:	...

4.3. HA FOGLALKOZTAT TÁVMUNKÁSOKAT A CÉG:
Az alábbiak mennyiben játszottak szerepet a távmunkások foglalkoztatásánál?
Kérjük, értékelje az alábbiakat egy ötfokú skálán, ahol 1=„egyáltalán nem fontos”, 5=„nagyon fontos”:

	1 (Egyáltalán nem fontos)	2	3	4	5 (Nagyon fontos)	Nem tudja
Tényezők	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Költség-csökkentés	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Irodai helyek hiánya	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Rugalmas munkaidő-beosztás igénye	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Munkavállalók igénye	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Állami támogatás igénybe vétele	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Egyéb (kérjük, konkretizálja)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6

4.4. Mi a vállalkozás működési formája?	
☐ 1	Rt.
☐ 2	Kft
☐ 3	Bt, Kkt, Szövetkezet
☐ 4	Egyéb
4.5. Mi a cég három fő tevékenysége:	
1. ...	
2. ...	
3. ...	
4.6. A 2002 évi forgalom:	
... millió Ft	
4.7. A 2002. évi mérleg alakulása	
☐ 1	pozitív
☐ 2	0 körüli
☐ 3	negatív
4.8. A cég tőrstőkjének nagysága:	
... Ft	

2. Az ICT-használattal kapcsolatos részletes adatok

E-mail-használat

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Igen	107	95,5
Nem	5	4,5
Összesen	112	100,0

Internet-használat

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Igen	106	94,6
Nem	6	5,4
Összesen	112	100,0

Intranet-használat

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Igen	32	28,6
Nem	79	70,5
Nem tudja	1	0,9
Összesen	112	100,0

Saját honlap használata

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Igen	66	58,9
Nem	46	41,1
Összesen	112	100,0

Telefonvonal

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	108	96,4
Nem használja	4	3,6
Összesen	112	100,0

Mobiltelefon

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	109	97,3
Nem használja	3	2,7
Összesen	112	100,0

ISDN

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	63	56,3
Nem használja	49	43,8
Összesen	112	100,0

ADSL

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	45	40,2
Nem használja	66	58,9
Nem tudja	1	0,9
Összesen	112	100,0

Kábelnet

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	22	19,6
Nem használja	87	77,7
Nem tudja	3	2,7
Összesen	112	100,0

Direkt hozzáférés

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	28	25,0
Nem használja	84	75,0
Összesen	112	100,0

Egyéb ICT-eszköz

Érvényes válaszok	Esetek száma	%
Használja	13	11,6
Nem használja	99	88,4
Összesen	112	100,0

Egyéb eszköz megnevezése

	Esetek száma	%
Érvényes válaszok száma	101	90,2
Belső adatfeldolgozó hálózat	1	0,9
Fax	1	0,9
Internet-hozzáférés GPRS mobil	1	0,9
Mikrohullámú hálózat	1	0,9
Mikrohullámú Internet-szolgáltatás	1	0,9
Mobil Internet	1	0,9
Modemes Internet	1	0,9
Rádiófrekvenciás adatátvitel	1	0,9
Saját szerver	1	0,9
Vodafone „connect card”	1	0,9
VSAT Internet	1	0,9
Érvénytelen válaszok száma	11	9,8
Összesen	112	100,0

3. Az ICT-használat fejlettségét mutató index és a különböző számítógépek száma és kora közötti összefüggés - a varianciaanalízis fontosabb eredményei

		N	Átlag	Szórás
Asztali számítógépek száma	alacsony	26	4,65	5,114
	közepes	52	7,62	9,030
	magas	29	27,59	58,319
	összesen	107	12,31	32,138
Asztali számítógépek átlagos kora (év)	alacsony	25	2,68	1,749
	közepes	48	2,21	1,320
	magas	29	1,79	0,726
	összesen	102	2,21	1,337
Laptopok száma	alacsony	27	0,67	1,074
	közepes	52	1,73	3,338
	magas	29	4,34	6,183
	összesen	108	2,17	4,188
Laptopok átlagos kora (év)	alacsony	10	1,80	0,919
	közepes	28	1,25	0,701
	magas	22	1,32	0,646
	összesen	60	1,37	0,736
Egyéb számítógépek száma	alacsony	0	-	-
	közepes	7	2,71	3,039
	magas	5	1,40	0,548
	összesen	12	2,17	2,368
Egyéb számítógépek átlagos kora	alacsony	0	-	-
	közepes	5	1,60	1,342
	magas	3	1,33	0,577
	összesen	8	1,50	1,069

A szórásanalízis fontosabb mutatói

	F-érték	Szignifikanciaszint
Asztali számítógépek száma	4,905	0,009
Asztali számítógépek átlagos kora (év)	3,073	0,051
Laptopok száma	6,551	0,002
Laptopok átlagos kora (év)	2,223	0,118
Egyéb számítógépek száma	0,890	0,368
Egyéb számítógépek átlagos kora	0,102	0,761

4. Az üzleti funkciók gyakorlásának alapadatai - gyakorisági megoszlások

Tervezés/szerkesztés

Válaszok	Esetek száma	%
A tevékenység nem létezik	26	23,2
ICT nélkül gyakorolják	14	12,5
ICT-vel gyakorolják	71	63,4
Összesen	111	99,1
Nem tudja	1	0,9
Mindösszesen	112	100,0

Szoftverfejlesztés és -karbantartás

Válaszok	Esetek száma	%
A tevékenység nem létezik	61	54,5
ICT nélkül gyakorolják	6	5,4
ICT-vel gyakorolják	41	36,6
összesen	108	96,4
Nem tudja	4	3,6
Mindösszesen	112	100,0

Adminisztráció

Válaszok	Esetek száma	%
A tevékenység nem létezik	11	9,8
ICT nélkül gyakorolják	21	18,8
ICT-vel gyakorolják	80	71,4
Összesen	112	100,0

Vezetői funkciók

Válaszok	Esetek száma	%
A tevékenység nem létezik	14	12,5
ICT nélkül gyakorolják	37	33,0
ICT-vel gyakorolják	58	51,8
Összesen	109	97,3
Nem tudja	3	2,7
Mindösszesen	112	100,0

Pénzügyi tevékenység

Válaszok	Esetek száma	%
A tevékenység nem létezik	16	14,3
ICT nélkül gyakorolják	34	30,4
ICT-vel gyakorolják	59	52,7
Összesen	109	97,3
Nem tudja	3	2,7
Mindösszesen	112	100,0

Eladás és ügyfélszolgálat

Válaszok	Esetek száma	%
a tevékenység nem létezik	35	31,3
ICT nélkül gyakorolják	26	23,2
ICT-vel gyakorolják	51	45,5
összesen	112	100,0

Egyéb tevékenység

Válaszok	Esetek száma	%
a tevékenység nem létezik	83	74,1
ICT nélkül gyakorolják	3	2,7
ICT-vel gyakorolják	24	21,4
összesen	110	98,2
Nem tudja	2	1,8
Mindösszesen	112	100,0

Egyéb tevékenység megnevezése

	Esetek száma	%
Érvényes válaszok száma	89	79,5
Adatbankkezelés	1	0,9
Adatbáziskezelés	1	0,9
Adatfeldolgozás	1	0,9
Adatgyűjtés	1	0,9
Adó, APEH, jogszabály	1	0,9
Auditálás	1	0,9
Banki szolgáltatás	1	0,9
Belső kommunikáció	1	0,9

	Esetek száma	%
Kapcsolattartás	1	0,9
Könyvelés	2	1,8
Marketingtervezés, tananyagfejlesztés	1	0,9
Munkavégzés	1	0,9
Pályázatkészítés	1	0,9
Statisztika, kapcsolattartás	1	0,9
Szakfordítási szolgáltatás	1	0,9
Számviteli munka	1	0,9
Tanácsadás	1	0,9
Tananyagfejlesztés, oktatás	1	0,9
Tartalomszolgáltatás, fordítás	1	0,9
Tenderinformáció	1	0,9
Termékkatalógus	1	0,9
Tudásmenedzsment	1	0,9
Érvénytelen válaszok száma	23	20,5
Mindösszesen	112	100,0

Tervezés/szerkesztés

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	76	67,9	85,4
	cégen kívül ICT nélkül	4	3,6	4,5
	cégen kívül ICT-vel	9	8,0	10,1
	összesen	89	79,5	100,0
Érvénytelen válaszok	nem tudja	5	4,5	
	válaszhiány	18	16,1	
	összesen	23	20,5	
Mindösszesen		112	100,0	

Szoftverfejlesztés és -karbantartás

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	32	28,6	38,1
	cégen kívül ICT nélkül	18	16,1	21,4
	cégen kívül ICT-vel	34	30,4	40,5
	összesen	84	75,0	100,0
Érvénytelen válaszok	nem tudja	5	4,5	
	válaszhiány	23	20,5	
	összesen	28	25,0	
Mindösszesen		112	100,0	

Adminisztráció

		Esetek száma	%
Érvényes válaszok	cégen belül	103	92,0
	cégen kívül ICT nélkül	1	0,9
	cégen kívül ICT-vel	4	3,6
	összesen	108	96,4
Válaszhiány		4	3,6
Mindösszesen		112	100,0

Vezetői funkciók

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	101	90,2	98,1
	cégen kívül ICT nélkül	2	1,8	1,9
	összesen	103	92,0	100,0
Válaszhiány		9	8,0	
Mindösszesen		112	100,0	

Pénzügyi tevékenység

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	71	63,4	74,0
	cégen kívül ICT nélkül	13	11,6	13,5
	cégen kívül ICT-vel	12	10,7	12,5
	összesen	96	85,7	100,0
Érvénytelen válaszok	nem tudja	2	1,8	
	válaszhiány	14	12,5	
	összesen	16	14,3	
Mindösszesen		112	100,0	

Eladás és ügyfélszolgálat

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	78	69,6	92,9
	cégen kívül ICT nélkül	1	0,9	1,2
	cégen kívül ICT-vel	5	4,5	6,0
	összesen	84	75,0	100,0
Érvénytelen válaszok	nem tudja	2	1,8	
	válaszhiány	26	23,2	
	összesen	28	25,0	
Mindösszesen		112	100,0	

Egyéb tevékenység

		Esetek száma	%	Érvényes válaszokból számolt százalék
Érvényes válaszok	cégen belül	11	9,8	73,3
	cégen kívül ICT nélkül	1	0,9	6,7
	cégen kívül ICT-vel	3	2,7	20,0
	összesen	15	13,4	100,0
Válaszhiány		97	86,6	
Mindösszesen		112	100,0	

Egyéb tevékenység megnevezése

	Esetek száma	%
Érvényes válaszok száma	96	85,7
Adatbázis-építés, -karbantartás	1	0,9
Adatgyűjtés	1	0,9
Adatrögzítés, -továbitás	1	0,9
Auditálás	1	0,9
Kapcsolattartás	1	0,9
Kiegészítő tevékenység	1	0,9
Könyvelés	3	2,7
Könyvelés, könyvvizsgálat	1	0,9
Könyvelés, bérszámfejtés, jog	1	0,9
Oktatás	1	0,9
Regionális értékesítés	2	1,8
Tenderinformáció	1	0,9
Tudományos tevékenység	1	0,9
Érvénytelen válaszok száma	16	14,3
Összesen	112	100,0